

Riktlinjer för kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Bakgrund

Kommunstyrelsen ska enligt 6 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), KL, leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt ha uppsikt över verksamheten i övriga nämnder, kommunala bolag och kommunalförbund.

Av kommunfullmäktige fastställt reglemente för kommunstyrelsen framgår att styrelsen har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning samt att styrelsen ansvarar för att fullmäktiges uppdrag verkställs och följs upp. För att fullgöra sina uppgifter utövar styrelsen löpande tillsyn och kontrollerar att nämnder och bolag följer de av fullmäktige angivna mål och riktlinjer. Kommunstyrelsen har rätt att göra påpekanden, lämna råd och anvisningar. Om nödvändigt kan styrelsen föreslå att kommunfullmäktige ingriper.

Riktlinjerna syftar till att tydliggöra hur kommunstyrelsen ska fullgöra sitt ansvar, underlätta vid planering av uppsikt samt klargöra förväntningarna på styrelsen, nämnder och bolag vad gäller uppsiktsplikten.

Genomförande av uppsiktsplikt

Uppsiktsplikten är hela kommunstyrelsens ansvar. Vid behov kan kommunstyrelsen uppdra åt presidiet att följa upp en nämnd eller ett bolag ytterligare, utöver vad som anges nedan. I de fall delar av kommunstyrelsen, så som presidiet, genomför den praktiska uppsikten ska återrapportering ske till kommunstyrelsen.

Informationsmöte/frågestund

Uppsikten ska ske genom information till kommunstyrelsen en gång per år, med möjlighet för ledamöter och ersättare att ställa frågor. Presidier för nämnder och bolagsstyrelser inom Härryda kommuns koncernorganisation kallas till mötet. Utgångspunkten är att följa upp hur uppdraget enligt reglemente/bolagsordning/ägardirektiv verkställs. Nämndens/bolagets presidium ansvarar för att redovisa utifrån följande områden:

- Kortsiktig och långsiktig ekonomisk utveckling
- Planering såsom budget/verksamhetsplan och resultat såsom årsredovisning/verksamhetsberättelse
- Verksamhetens kvalitet
- Uppföljning av intern kontrollplan eller motsvarande arbete med riskbedömning och åtgärder
- Aktuell lagstiftning och hur ledamöterna håller sig ajour med utvecklingen
- Delegationsbeslut och beslut fattade i bolaget

- Aktuella frågor och beslut i övrigt inom nämndens/bolagets ansvarsområde

Krav på regelbunden rapportering

Enligt 6 kap. 12 § KL får kommunstyrelsen från övriga nämnder begära in yttranden och de upplysningar som behövs för att styrelsen ska kunna fullgöra sina uppgifter. Bolagen åläggs genom bolagsordningar och ägardirektiven att hålla styrelsen informerad om verksamheten och styrelsen äger rätt att ta del av bolagets handlingar och räkenskaper, under förutsättning att utlämnande inte hindras på grund av författningsreglerad sekretess.

Nämnder och bolag ska kontinuerligt delge kommunstyrelsen:

- Ekonomiska rapporter
- Årsredovisning
- Revisionsberättelsen
- Lekmannarevisorns granskningsrapport
- Övriga beslut om planerade åtgärder av särskild strategisk betydelse

Vad gäller kommunalförbund åläggs de genom respektive förbundsordning att löpande tillställa förbundsmedlemmarna en rapport om verksamhetens ekonomi och utveckling. I vissa fall, såsom för Göteborgsregionen och Räddningstjänsten Storgöteborg, framgår även att förbundsstyrelsen ska upprätta samrådsunderlag till budget för förbundets verksamhet nästföljande år samt bereda förbundsmedlemmarna tillfälle att yttra sig häröver.

Förstärkt uppsiktsplikt över bolag

Kommunstyrelsen har en så kallad förstärkt uppsiktsplikt över kommunala bolag, enligt 6 kap. 9 § KL. Det innebär att kommunstyrelsen i årliga beslut för varje kommunalt aktiebolag ska pröva om den verksamhet som bolaget bedrivit under föregående kalenderår har varit förenligt med det fastställda kommunala ändamålet. Kommunstyrelsen ska även bedöma om verksamheten har utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen bedömer att så inte är fallet, ska styrelsen lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder.

För att främja kommunstyrelsens möjlighet att fullgöra den förstärkta uppsiktsplikten ska bolagen inom Härryda kommuns koncernorganisation årligen i samband med årsrapporteringen redogöra för hur de följer ägardirektiv och andra bolagshandlingar. Verksamheten som bedrivs i form av aktiebolag sammanställs även med kommunens bokslut och koncernredovisningen ingår i årsredovisningen. Därutöver anses den löpande uppsikten, som beskrivs i denna riktlinje, utgöra tillräcklig information för att styrelsen ska kunna ta ställning till om bolagens verksamhet varit förenlig med det kommunala ändamålet under föregående år.

Övriga förutsättningar för uppsikt

Samtliga ledamöter i kommunstyrelsen har ett ansvar över att bedriva uppsikt och ska väcka ärende i styrelsen vid behov. Utöver ovan angivna informationsvägar får kommunstyrelsen eller enskilda ledamöter ytterligare information från andra nämnder och bolag. Även om det inte enskilt utgör tillräckligt underlag för uppsikt skapar det insyn.

Exempel:

- Kommunstyrelsen har tillgång till socialnämndens och nämnden för utbildning, kultur och fritids kallelse och protokoll via mötesappen för politiska handlingar och via härryda.se.
- Gemensam politisk beredning bland partierna inför kommunstyrelsen, socialnämnden och nämnden för utbildning, kultur och fritid, dock ej i ärenden som avser myndighetsutövning eller övriga ärenden som beläggs med sekretess.
- Ledamot i kommunstyrelsen är i vissa fall även ledamot eller ordförande i nämnd/bolag.
- I vissa bolag finns ett formaliserat ägarråd där kommunen har utsett två personer som representerar kommunstyrelsen. Ägarrådet är ett forum för samråd mellan ägarna till bolaget och sammanträder minst en gång per år. Representanterna rapporterar till kommunstyrelsen vid behov.
- Övriga av kommunen utsedda ledamöter i nämnder och bolag representerar kommunen, bevakar dess intresse och rapporterar till kommunstyrelsen vid behov.

Avtalssamverkan

Kommunstyrelsen har ett uppsiktsansvar även för sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt någon annan lag eller författning. Avtalssamverkan innebär att en kommun får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller region. Sådan avtalssamverkan hindras inte av kravet i 2 kap. 1 § på anknytning till kommunens område eller dess medlemmar. Kommunstyrelsens uppsiktsansvar ersätter inte nämndernas ansvar för den verksamhet som bedrivs inom respektive område och uppsikten utövas i första hand av ansvarig nämnd enligt 6 kap. 6 § KL.

Enligt 9 kap. 38 § KL ska styrelsen årligen rapportera till fullmäktige om kommunens avtalssamverkan. Förvaltningen rapporterar i och med detta till kommunstyrelsen om vilken verksamhet som bedrivs med stöd av avtalet, vilka kommuner eller landsting som avtalet har ingåtts med samt om avtalet ger möjlighet till extern delegering och om denna möjlighet har utnyttjats.

Antagna av kommunstyrelsen 2023-01-12, § 17